

עין משפט גזר מצוה

קבא א מתי פ"ג מהל' ע"ה
הל' י"ב ממע ע"ה ס' טור
א"ח סימן כ"ד:

לב:

מקרא נדרש לפניו ולפני פניו. תימה לר"י דכפ"ק דקדושין (דף גז.) וס"ס) דלאמר כל מצות עשה כו' ופירך וקיש מצוה לתלמוד תורה פי' ולפטר נשים ממוצה כי היכי דפטריו מתלמוד תורה ומשי לא ס"ד דכתיב למען ירבו ימיכם וגו' אטו גברי צעו חיי

נשי לא צעו חיי והשתא הא קאי נמי אלתלמוד תורה כדמשמע הכא אע"פ שאין הנשים חייבות ו"ל"א דתמ"ת הוא ממייצגין נמי מהאי טעמא^א אי לא מיעט קרל דכתיב ו' דכתיב ולמדתם אותם את צניכם ולא את צנותיכם אבל צמוזה דליכא מיעוט אלא היקשא^ב מהאי טעמא^א אית לן למימר דאין להקיש^ה: רבי יהודה הנשיא היינו רבי ורבי בעון נדרים קאמר. והכא לא משני דאף בעון ציטול גריה קאמר כדמשני לקמך (דף גז.) וצ"ה אף על לשון הרע דתמן שייך למימר דאף קאמר דצנתייהא שניה שמיצא אחריה קאי נמי אהנא קמא דקאמר על לשון הרע וקאמר איכו אף שאוכלים דברים שאינם מתוקנים אבל הכא אי אף קאמר א"כ צרייתה לדעול דלא קאי אה"ק^ה הוא ליה למינקט נמי בעון ציטול תורה:

בעון ציצית ב'. דוקא צימיהס שהיו מלבושיהס קך צארבע כפופס היו נעשים מי שלא היה להם ציצית כדמוכח (מנחות מ"ג.) גצי א"ל מלאכה לרע קטיעה כו' אכל השתא שאין העולם רגילים מלבושים כאלו אין צריך לקנות. אף טוב לקנות טעית ולצדך עליו בכל יום כדאמר בסוף פרק קמא דקטועי (דף י"ג.) וכי לאכול מפריה היה רואה משה אלא אמר משה מזה שאוכל לקיים יתקיים על ידו:

ה"י

במה מדליקין פרק שני שבת

ונמסרו נעמי הארץ. שלא מסרו לז"ד למנות שומרין לדבר והאמינה תורה את כל אדם עליה והן הן גופי תורה שצריכים אוכלין פתן וסומכין שניטל ממנו חלה ותרומה ומעשרות והקדש נמי מסור לכל אדם להקדיש וכל הקדש ע"פ כל אדם והן גופי תורה שהיינו צריכים לחוש צנטלטלין שמא הקדישו וחזר

צו ואע"ג דתקון רצנן דמאי מ"מ תורה האמינתו. ורצווי מפרשים הלכות הקדש כגון יין לנכסים כדמפרש צמומר צקדש (תגינה דף כד.) שעמי הארץ נאמנים עליו וקשיא לי אי מדצנן קאמר דחשיב מאי דהימנוהו רצנן לא הוה ליה למימני תרומות ומעשרות דצנן לא הימנוהו: **אס אין לך לשלם.** עולות והקדשות שמור: **משכך. אשמך: אל פסן אס פיך (א).**

צנדר לחטיא את צצרך לחייב את צניך: **לפני המלאך.** גוצר של הקדש: **כי שגג.** בשוגג קפצמי לגדור ולא אשלם: **על קולך.** צצציל קול מדריך: **לשוא הכיסי.** צתמיה וכי צחנס הכימס אינו אלא צצציל המוסר דהיינו תורה. לא לקחו לא למדו לשון לקח: **על עסקי שוא.** שצקרו צנדריהס דדמי לצצועה: **ואס צעון נדרים אמר.** צצרייתהא צצמר קך איתמר דמעיקרא אמר צעון ציטול תורה וצמר דשמע מר' אלעזר דשמע מר' שמעון אצוה דהוה רציה דרצי צעון נדרים אמר איכו נמי הכי: **מקרא נדרש.** למען ירבו ימיכם וימי צניכם נדרש לפניו קאי אקרא דלקמיס דמשמע צמוזה ולא לפני פניו ולמדתם אותם את צניכם: **ולפני פניו.** ואף צעון צטול תורה קאמר: **גס צצנפיך.** צצציל כצפיך צצטלת מצותם נמלאו עליך חובת דס נפשות אציוניס נקיים צניס קטיניס שלא חטאו: **כמתחרה.** שאין לה פציימן. הכי אמר קרא לא צמתרת^ט פצתימן מלאתיס שלמיס צמצותי כי על כל אלה הכתי"י דהאי קרא צמר לשוא הכימי את צניכם כתיב: **צצנף איש יהודי.** צצכר הכנף יחזיקו צצנף עשרה אשנים מכל לשון הרי צצצ מצות לשצצעים לשון וארבע כפופס ט' לו הרי אלפיס וצמנה מצות: **שנאס חנס.** שלא ראה צו דצר מצירה שיהא מותר לשנאצותי^ט וצונאו: **צריצה רצה.** מדה כנגד מדה: **וצניו קטיניס מסיס.** אהצתו ניטלת ממנו היינו נמי צמדה: **צצמונס.** צאוצרות יין וצמן ומתוך קך צאה מלרה צצעריס צמוכריס ציוקר: **צחלה.** צעון חלה: **הצפקדסי.** כמו לא נפקד ממנו איש (צמדכר לא.) אמעט את מה שעליכס צצכסתס צצר: **השמיס נעצריס.** ומתוך שאין גשמיס הצוקר הוה: **ושצר אצד.** צכר ריוח: **ציה גס חוס.** ציה כמו לווי. דצריס צצוימי אככס צצעט חוסס היינו תרומות ומעשרות: **דאלכין**

מסורת הש"ס

- (א) כמות עב. ע"ש,
(ב) יבמות מה. קדושין סג.,
(ג) ר"ה ט: קדושין טו: כ"מ
זה. ונחמ: כד. מנחות יט.
(ד) ג"ל ש"ל כד
מרי. מזור דבש, (ה) [פעמים
ז.], (ו) מכות כז: פעמים ט.
[כז: ע"ש], (ז) [ג"ל חמא],
(ח) [פסחים כ: ג.], ט) ס"א
פלימיה, (י) [הכימי לתא.
רש"ל, (י) [פסחים ק"ג:.
(ל) [למלאה בקדושין טו:].

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה אל תן את פיך. י"ב ע"י בתוספות ר"פ הדיינין גר"י ואין צבכך:

גליון הש"ס

- גב' שנאמר אל תתן. ע"י צעוועט דף ע"א חו"ס' ד"ה ואין צבכך: שם בעון ביטול תורה מאי קראה. צמסמל ללה איתא רבי יוסעט צומר צעון ציטול תורה צניס קטיניס מתיס דכתיב ומשכמ מורת אלהיך אשכח צנך גס אפי: שם רבי חייא בר אבא ורבי יובל. ג"ל ור' אפי לו ר' אמר. פטר מיריות צדקתהס אפי: ד':

מוסף תוספות

- א. דהאי"ז דהאי קרא קאי וכן אית"ת כדאמר [הכא] ובין אצוזה כדאמר [התם]. חוס' קדושין גל. ד"ה רצנן. ג. דבברי בעי חיי וכו'. חוס' קדושין גל. ד"ה נגלה. ג. מוזה לתי"ת ורצה לפטר נשים, יש סברא לומר. חוס' קדושין גל. ד"ה נגלה. ג. דגברי אצברי בעי חיי. חוס' קדושין גל. ד"ה נגלה. ה. ח' מהחייבי חוס' קדושין גל. ד"ה נגלה.

רבינו הגנאל

פי' מקרא נדרש לפניו שנאמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו', ולפי זה הפסוק כתיב וכתבתם על מוזהות ביתך וגו', ונדרש בכותב שתפשו מוזהו ירבו ימי בניכם. רבי יהודה הגי' אמר לפני פניו כתיב ולמדתם אותם את בניכם לדבר תן התורה, ומקרא זה למען ירבו ימיכם וימי בניכם נדרש לפניו שהוא המוזהו ולפני פניו ביטול תורה. תניא רשב"א הקלות קודש תרומה ומעשרות הן הן גופי תורה וכולן נמסרו לעמי הארץ. יירשלימי תני רשב"ג הלכות קודש חטאת והבכורות הן הן גופי הלכות ושלישתן נמסרו לעמי הארץ. הלכ' הקודש דתינוק אמר הפרשתי לתינוק רביעיית קודש שמן וכר, ושאר כל השמועה כולה, ופשוטה היא.

תורה אור (המשך)

- 8 אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בקלה את זמרתם ואת הקדחתם

מכלות עינים ומדיבת גפס ורועים וריק ורעם ואכלוה איביכם:ויקרא כי טו 9 וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל מכל תרומותיכם לכתמים יקיה וראשית ערסותיכם תתנו לבתן לקינין ברכה אל ביותיך: יחוקאל מר ל 10 וגם דם וקולו מימי שלג שאול חטאה איוב כ יט 11 הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי סוף בביתו ובחגונו נא בואת אמר יי צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים ויריקתי לכם ברכה עד בלי די: מלאכי ג י 12 שמעו הדרך הוה פרות הקיש אשר בהר שמוען הקשקות דלים הרציצות אביונים האמרות לאירונים הביאה ושנתה: עומר ר א

ונמסרו לעמי הארץ תניא רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשה של אדם שנאמר **אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד רבי אומר** ^ב בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים ^ג שנאמר **אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יצוץך האלהים על קולך וחבל את מעשה ידך איזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם ת"ר בעון נדרים בנים מתים דברי ר"א בר"ש ר' יהודה הנשיא אומר בעון ביטול תורה בשלמא למאן דאמר בעון נדרים כדאמרן אלא למ"ד ^ב בעון ביטול תורה מאי קראה דכתיב ^ג לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו ר"נ בר יצחק אמר למ"ד בעון נדרים נמי מהכא לשוא הכיתי את בניכם על עסקי שוא מכדי ^ד ר' יהודה הנשיא היינו רבי ורבי בעון נדרים קאמר בתר דשמעה מר"א בר' שמעון פליגי בה ר' חייא בר אבא ^ו ר' יוסי חד אמר בעון מוזהו וחד אמר בעון ביטול תורה למ"ד בעון מוזהו מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ולמ"ד בעון ביטול תורה ^ה מקרא נדרש לפניו ולפני פניו: פליגי בה ר"מ ור' יהודה חד אמר בעון מוזהו וחד אמר בעון ציצית בשלמא למ"ד בעון מוזהו דכתיב ^ה וכתבתם על מוזהות ביתך וכתיב בתריה ^ו למען ירבו ימיכם וימי בניכם וימי א"ר כהנא ואיתימא שילא ^ז מרי דכתיב ^ג גם ככנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים ר"נ בר יצחק אמר למ"ד בעון מוזהו נמי מהכא דכתיב ^ב לא במחתרת מצאתים שעשו פתחים כמחתרת אמר ר"ל ^א כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו ב' אלפים וח' מאות עבדים שנא' ^ז זה אמר ה' [צבאות] בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים [והחזיקו] ככנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם וגו': סימן שנא חלה תרומה נגזלת דינא שבועה שיפוכתא גילויא ונבלותא: תניא ר' נחמיה אומר בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם ואשתו מפלת נפלים ובניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים: ר' אלעזר בר' יהודה אומר בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין שנאמר ^ח אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעתי לריק זרעכם ואכלהו אויביכם אל תקרי בהלה אלא בחלה ואם נותנין בעון ביטול תרומות ומעשרות שמים נעצרין מלהוריד טל ומטר והיוקר הוה והשכר אבד ובני אדם רצין אחר פרנסתן ואין מוגיעין שנאמר ^י ציה גם חום יגולו מימי שלג שאול חטאו מאי משמע ^ט תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות החמה ולא עשיתם יגולו מכם מימי שלג הגשמים ואם נותנין מתברכין שנאמר ^י הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי סוף בכייתו ובחגונו נא בואת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די ^י מאי עד בלי די אמר רמי בר ^י (רב) א"ר עד שיבילו שפתותיכם מלומר די: בעון גזל הגוכאי עולה והרעב הוזה ובני אדם אוכלים בשר בניהן ובנותיהן שנאמר ^י שמעו הדבר הוזה פרות הבשן אשר בהר שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים אמר רבא כגון ^ט הגי נשי דמחואו**

ה"י

מכלות עינים ומדיבת גפס ורועים וריק ורעם ואכלוה איביכם:ויקרא כי טו 9 וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל מכל תרומותיכם לכתמים יקיה וראשית ערסותיכם תתנו לבתן לקינין ברכה אל ביותיך: יחוקאל מר ל 10 וגם דם וקולו מימי שלג שאול חטאה איוב כ יט 11 הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי סוף בביתו ובחגונו נא בואת אמר יי צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים ויריקתי לכם ברכה עד בלי די: מלאכי ג י 12 שמעו הדרך הוה פרות הקיש אשר בהר שמוען הקשקות דלים הרציצות אביונים האמרות לאירונים הביאה ושנתה: עומר ר א

קאמך האלהים על קולך וחבל את מעשה ידך: קהלת ה ה 3 לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו אכלה חרובם נביאים בארץ משחית: ירמיהו ב ל 4 וכתבתם על מוזהות ביתך ובשעריך: דברים יא כ 5 למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נטבחו יי לאבתים לתת להם בימי השמים על הארץ: דברים יא כא 6 גם ככנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים לא במחתרת מצאתים כי על כל אלה:ירמיהו ב לד 7 מה ארץ יי צבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים ורזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם וגו' כג

(א) [נדרים ל:ג], (ב) [ומה פה, ע"ש], (ג) [במות ח:י], (ד) [ימות ס: ע"ש], (ה) ועי' רש"י געין לד': ד"ה והלמח והר"ן נדרים נד': ד"ה איתמר טעם דקראל נחמנין, (ו) [קדושין מט:ו], (ז) [יבמות לז, ט] [והושע טז], (ח) ויקרא טו, טז.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמעון בהדרוקן. כ"ב ע"י בעירובין דף מא' ע"ב: (ב) רש"י ד"ה וכתבי וכו' כרמיכס ותאניכס ויחסיכס: (ג) ד"ה אין אלי וכו' משכני (במוכס) מו"מ וי"צ ס"א בתורה:

לעזי רש"י

שייני"ש. מוגהה. בנומלא"ן [ברין מלני"ט]. הנקח.

מוסף רש"י

סימן לעבירה הדרוקן. פניקן של עובדי עביה מוריקן [במות ט]. סימן לבגות הרוח עניתי. עיית דמורה, דלניה טמה על גבי הויה, דמחין גסותו אין משמש כל כתיב ואין מחור על שמועטו [קדושין טט].

דאכלן ולא עבדן. ונמלא שגולות את בעליהן ועוד מתוך שגלומדות במאכל ובמשמה גרמות לבעלים לגזול: **וכסיב**. זההיא פרשה צנזואת עמוס הכימי אתכס בשדפון וסיפיה דקראל כרמיכס (י) ויחסיכס יאכל הגזם וכתיב ציאל ימר הגזם דמשמע שהגזם אינו אלא מחלת מכה ואחריה באים ארבה וחסיל אלמא גובאי עולה בעון גזל וכיון דמיני גובאי עולין רעב הוה וכיון דהרעב הוה כתיב צישיעה ויגזור על ימינן ורעב וגו' וסיפיה דקראל איש צטר זרועו יאכלו: **עינוי הדין**. שמאחרין דיינין לדונו ולא לשם שמים אלא לאחר שהוצרכ להן הדין משהין אותו: **עווס הדין**. שלא היו ממוינין צו לעיין כל דרכן ונתקלקל מאליו: **חרב וביזה רבה נו'**. דכתיב נקס צרית ואין צרית אלא מורה דכתיב אם לא צריתי יומנס ולילה(י) והגית צו יומנס ולילה(י) וכתיב חרב ועל ידי חרב דהיינו משלחת גירוי מלחמה הביזה צאה וכתיב ושלחתי דבר הרי דבר וכתיב צשצרי לכס מטה לחס הרי צזורה וכתיב צסוף כל הקללות יען וציען צמשפטי

מאסו הרי עינוי ועיוות וקלקול בכלל: **שצועס שוא'**. כל המשנה את הדועב כגון על האיש שהוא אשה. שצועת שקר שאין דבאדומו ניכרת ומאמין שקר לצריות: **והדריכס משמומין**. מאין עובר: **אלא צאלה**. ויש צמשמע צין שוא צין שקר וכתיב שצועת שקר וחללת ובצבת ובחילול השס כתיב חילול וגמרינן משצועה: **חילול השס**. אדם גדול שצני אדם למדיס היינו ואינו מזהר צמעשיו נמלאו הקטונים מזולגין צמורה על ידו ואומרים זהו מצין שאין ממש צמורה ובצמאות ונמלא השס מתחלל נעשה דברו חולין: **אין אני שוקן**. חורצן הביט צמשמע שאין משכני (א) צמוכס: **כי אם כל הסועצות**. צפרשת עריות כתיב: **ונתסי אם פגריכס על פגרי גלוליכס**.

דהיינו ע"ז וכתיב צתריה ואתכס אזרה צגויס וכתיב(ט) ושמונו עליה אוציכס היושצידס צה הרי שהס גולין ואויציכס יושצין צמקומן: **שצטוסיס**. שמיטין: **ואחס צארכ אוציכס**. ולעיל מינייה כתיב ושמונו עליה אוציכס: **לא ישמה**. הרי צרות וגזירות ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחס הרי צונקין ואיכס נענין בעון מה כי כלו חנף ומרע וכל פה דוצר נבלה. ועוד ידו נטויה לשון ועד כל שנותיו של אדם שהן ע' שנה יד הדין נטויה עליו לצטל וכיומיו בעון זה: **הכל יודעינן נו'**. ולא הוצרכ לאדם לפרש למה נכנסה והמנצל פיו צכך אפילו כו': **שזחה עמוקה**. מוכנת לפי זרות למי שפיו זרה: **זעוס ה' יפול סס**. ועס של הקצ"ה הוא שורה סס אלל פי זרות. היושצ אללו ושומע קרוי זעומו של

הקצ"ה: **הממרק עלמו**. מפנה לצו לכך. **ממרק עלמו** משאר עסקיס להמעסק צעצירות: **סמרוק צרע**. הממרק צרע: **הדרוקן**. חולי הוא: **של עצירה עצה**. הבאה צשציל עצירה עצה. צשרו מתקשה ועב וכפוח בעוצי: **ספוח**. שייני"ש נפוח עורו על צשרו ומיס צינתייס ונראה כוכוכית וכך מתוכו: **דק**. צשרו דק וכחוש: **מי מפיס**. מי מטיל גורל להצחין ולהודיע שאינו של עצירה עכשיו יאמרו עלי שעצמתי על דת ואין הכל יודעינן צג' סימניס שאמרונו ופעמייס שמשחנין: **ידענא ציה**. שמחמת רעב צא לו ואין צריך לחשדו: **והא צבא דאמר**. כלומר למה חס צו והא לא הרעיב את עלמו מדקאמר ידענא ציה צנחמני מכלל דהמרעיב עלמו רע צעיניו. ואי משוס שהיה משהיה נקציו ואמרינן צצכורות (דף מד:) צזאה רבה הדרוקן רבה שעל שהייט נקציס הוא צא: **הא איבו אמר נפישי קעילי קדר**. רציס הרוגי נקציס ממותי הדרוקן של רעב. קדר לשון קדרה על סס שצופך כקדרה: **דאנסי ליה רבנן צעינייה**. התלמידיס הקצועיס להס עת לפניו צונסין אותו להשהות נקציו: **סימן לגסוס הכוח עניוס**. צפרק האיש מקדש (קדושין דף מט:) מפרש מאי עניות עניות דמורה: **אסכרה**. חולי המתחיל צמעייס וגומר צגרון הנקרא צונמלא"ן:

במה מדליקין פרק שני שבת

לג.

תורה אור השלם

1 הבייתי אתכם בשדפון ובידקון הרבות גנותיכם וברמיכס ותאניכס ויחסיכס יאכל הגזם ולא שבתם עדי נאמן יי: עמוס ד ט 2 יתר הגזם אבל הארבה ויתר הארבה אבל הילק ויתר הילק אבל הקסיל: יואל א ד

3 ויגור על ימין ורעב ויאכל על שמאלו ולא שבעו איש בשר ורעו יאכלו: ישעיהו ט טי 4 והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל עריבם ושלחתיו דבר בתוכםם ונתתם ביד אויבי: ויקרא כו כה 5 כה אמר יי אם לא בריתי יומנס וקללה חקות שמים וארץ לא שמתיה:

והימיתו כל כה 6 בשבירי לכם מטה ליהם ואפו עשר נשים לתוכםם בחגור ארדן והשיבו לחמכם במשקל ואבלתם ולא תשבעו: ויקרא כו כו 7 והארץ תעוב מיהם ותריך את שבתותיהן כהשעה מהם והם ירצו את עונם יען וביען במשפטי מאסו ואת חקתי קללה נפשו:

ויקרא כו מג 8 ואם באלה לא תתקו לי והלבתם עמי קרי:

ויקרא כו כג 9 והשלחתי בכס את חית השדה ושכלה אתכם והבריתיה את בדתכםם והמשיטה אתכם ונשמו דרביכסם: ויקרא כו כב 10 ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלקיך אני יי:

ויקרא יט יב 11 ולא תחללו את שם קדשי וקדושותי בחורן בני ישראל אני יי מקדשכם:

ויקרא כב לב 12 ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחללקיה מות ימות כי כל העשה כה מלאכה והכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:

שמות לא ד 13 ולא תחניפו את הארץ אשר אתכם בה כי חסד הוא יתנוף את הארץ ולא ירץ לא יכפר לכם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו:

במדבר לה לג

14 כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותקמא הארץ:

ויקרא יח כו 15 ותקטש הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישביה: ויקרא יח כה

16 ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכס אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם: ויקרא יח כח 17 והשמדתיה את במתיכסם והברתי את חקניכסם ונתתיה את פגריכסם על פגרי גלוליכסם וקללה נפשי אתכם: ויקרא כו כ 18 ונתתיה את עריכסם ידבה והשמותיה את מקדשיכסם ולא אריח בריח נחחכםם: ויקרא כו לא 19 ואתכםם אורה בגוים והיריקתי אתריכסם חרב והיתה ארצכםם שקמה ועריכסם יהיו חרבה:

ויקרא כו לג 20 אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השעה ואתםם ארץ איביכסם אז ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה וכל פה דבר נבלה בכל ידו נטויה: ישעיהו ט טו 23 שחיה עמקה פי צרות ועום יי יפל שם: משלי כב יד 24 תברות פצע תמרוק ברע ומכות חררי בקין משלי כ ל

25 ויהי עונתו ויבא עמוס

דאכלן ולא עבדן וכתבי ¹ הכייתי אתכם בשדפון ובידקון הרבות גנותיכם וברמיכס ותאניכס ויחסיכס יאכל הגזם וכתבי ² יתר הגזם אבל הארבה ויתר הארבה אבל הילק ויתר הילק אבל החסיל וכתבי ³ ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו איש בשר ורועו יאכלו אל תקרי בשר זרועו אלא בשר זרעו: בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא ובני אדם אוכלין ואינן שבעין ואוכלין לחמם במשקל דכתיב ⁴ והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית וגו' ואין ברית אלא תורה ⁶ שנאמר ⁵ אם לא בריתי יומנס ולילה וגו' וכתבי ⁶ בשבירי לכם מטה ואפו עשר נשים וגו' וכתבי ⁷ יען וביען במשפטי מאסו: בעון שבעות שוא ושבעות שקר וחילול

השם וחילול שבת היה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמעטין והדרכים משתוממין שנא' ⁸ ואם באלה לא תוסרו לי אל תקרי באלה אלא באלה וכתבי ⁹ והשלחתי בכסם את חית השדה וגו' וכתבי בשבעות שקר ¹⁰ ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך ובחלול השם כתיב ¹¹ ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב ¹² מחלליה מות יומת ויליף חילול חילול משבעות שקר: בעון ¹³ שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר ¹³ ולא תחניפו וגו' ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואיני שוכן בתוכה: בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשממת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם ומגולין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן שנאמר ¹⁴ כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגו' וכתבי ¹⁵ ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה וגו' וכתבי ¹⁶ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכס אותה ובעבודת כוכבים כתיב ¹⁷ ונתתיה את פגריכסם וגו' וכתבי ¹⁸ והשמותיה את מקדשיכסם וגו' ¹⁹ ואתכםם אורה בגוים בשמיטין ויובלות כתיב ²⁰ אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתםם בארץ אויביכם וגו' וכתבי ²¹ כל ימי השמה תשבות: בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחוריי שונאי ישראל מתים יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין שנא' ²² על כן על בחוריו לא ישמה ה' ואת יתומיו [ואת] (ו) אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה מאי ² ועוד ידו נטויה א"ר חנן בר רבא הכל יודעינן כלה למה נכנסה לחופה אלא כל המנבל פיו אפי' חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה למוכה הופכין עליו לרעה אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם שנאמר ²³ שוחה עמוקה פי זרות רב נחמן בר יצחק אמר אף שומע ושותק שנאמר ²³ זעום ה' יפול שם אמר רב אושעיא כל הממרק עצמו לעבירה חבורות ופצעין יוצאין בו שנאמר ²⁴ חבורות פצע תמרוק ברע ולא עוד אלא שגדון בהדרוקן (ב) שנאמר ²⁴ ומכות חדרי בטן אמר רב נחמן בר יצחק (ג) סימן לעבירה הדרוקן ת"ר ג' מיני הדרוקן הן של עבירה עבה ושל רעב תפוח ושל כשפים דק שמואל הקטן חש ביה אמר רבש"ע מי מפיס איתסי אביי חש ביה אמר רבא ידענא ביה (ד) בנחמני דמוכפין נפשיה רבא חש ביה והא רבא הוא דאמר נפישי קמילי קדר מנפחיה כפן שאני רבא דאנסי ליה רבנן בעידניה בעל כורחיה ת"ר ד' סימנין הן סימן לעבירה הדרוקן סימן לשנאת חנם ירקון סימן ^ו לגסות הרוח עניות סימן ללה"ר אסכרה ת"ר אסכרה באה לעולם על

על 22 על כן בחוריו לא ישמה אדניי ואת יתמיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה בכל ידו נטויה וכל פה דבר נבלה בכל ידו נטויה: ישעיהו ט טו 23 שחיה עמקה פי צרות ועום יי יפל שם: משלי כב יד 24 תברות פצע תמרוק ברע ומכות חררי בקין משלי כ ל 25 ויהי עונתו ויבא עמוס דאכלן ולא עבדן וכתבי ¹ הכייתי אתכם בשדפון ובידקון הרבות גנותיכם וברמיכס ותאניכס ויחסיכס יאכל הגזם וכתבי ² יתר הגזם אבל הארבה ויתר הארבה אבל הילק ויתר הילק אבל החסיל וכתבי ³ ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו איש בשר ורועו יאכלו: ישעיהו ט טי 4 והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל עריבם ושלחתיו דבר בתוכםם ונתתם ביד אויבי: ויקרא כו כה 5 כה אמר יי אם לא בריתי יומנס וקללה חקות שמים וארץ לא שמתיה: והימיתו כל כה 6 בשבירי לכם מטה ליהם ואפו עשר נשים לתוכםם בחגור ארדן והשיבו לחמכם במשקל ואבלתם ולא תשבעו: ויקרא כו כו 7 והארץ תעוב מיהם ותריך את שבתותיהן כהשעה מהם והם ירצו את עונם יען וביען במשפטי מאסו ואת חקתי קללה נפשו: ויקרא כו מג 8 ואם באלה לא תתקו לי והלבתם עמי קרי:

ויקרא כו כג 9 והשלחתי בכס את חית השדה ושכלה אתכם והבריתיה את בדתכםם והמשיטה אתכם ונשמו דרביכסם: ויקרא כו כב 10 ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלקיך אני יי:

ויקרא יט יב 11 ולא תחללו את שם קדשי וקדושותי בחורן בני ישראל אני יי מקדשכם:

ויקרא כב לב 12 ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחללקיה מות ימות כי כל העשה כה מלאכה והכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:

שמות לא ד 13 ולא תחניפו את הארץ אשר אתכם בה כי חסד הוא יתנוף את הארץ ולא ירץ לא יכפר לכם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו:

במדבר לה לג

14 כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותקמא הארץ:

ויקרא יח כו 15 ותקטש הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישביה: ויקרא יח כה

16 ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכס אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם: ויקרא יח כח 17 והשמדתיה את במתיכסם והברתי את חקניכסם ונתתיה את פגריכסם על פגרי גלוליכסם וקללה נפשי אתכם: ויקרא כו כ 18 ונתתיה את עריכסם ידבה והשמותיה את מקדשיכסם ולא אריח בריח נחחכםם: ויקרא כו לא 19 ואתכםם אורה בגוים והיריקתי אתריכסם חרב והיתה ארצכםם שקמה ועריכסם יהיו חרבה:

ויקרא כו לג 20 אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השעה ואתםם ארץ איביכסם אז ומרע וכל פה דבר נבלה בכל ידו נטויה וכל פה דבר נבלה בכל ידו נטויה: ישעיהו ט טו 23 שחיה עמקה פי צרות ועום יי יפל שם: משלי כב יד 24 תברות פצע תמרוק ברע ומכות חררי בקין משלי כ ל

קבא א מיי פ"ז מהל'
דעת הלכה ה:

מוסף רש"י

שכליות יועצות. את הלכ',
עשה קן, ורב מבין. מה
ש לו לעשות אם ישמע
לעגל הלכות אם לא,
ומנן שהלכות יועצות שנאמר
(תהלים טו) אבך את ה'
אשר יעצני אף לילות יסורני
כליותי ומנן שהלכ מבין
שנאמר (ישעיה ו) ולבנו
יעין ולשון מהתך. הדבור
להואל מפיו, פה גומר.
הס השפטים, גומר ומולאו
(ברכות טא). שמו. נחלו
(תענית כט ב"ט פה). חיי
עולם. מורה (עיר י). חיי
שעה. עולם הזה (תענית
כא). שלם בממונו. שלם
מסר כלום מכל אשתו זורון.
שלם בתורתו. שלם שם
תלמודו צבית לכן (בראשית
ג' יח).

ה"ג ר"מ הלך רבי יהודה בן גרים
וסיפר דברים ושמעו למלכות.
ויש ספרים שכתב בהן יהודה ואין
נראה לרבינו מס דאמרינן בפרק
קמא דמועד קטן (דף ט.) כי הו
מיפטורי ר' יהודה בן גרים ור"ש בן
חלפתא מר' שמעון בן יוחי אמר ליה
לצריה אנשים הללו אנשי אורה הם
זיל גזייהו לזיכרון מכלל דגזר
רבה היה ונסוף שמעתא ל"ג גל של
עצמות בלשון גנאי אלא נח נפשיה:
עבד

על המעשר ר' אלעזר בר' יוסי אומר על
לשון הרע אמר רבא ואיתימא ריב"ל מאי
קראה והמלך ישמח באלהים יתהלל כל
הנשבע בו כי יסבר פי דוברי שקר איבעיא
להו רבי אלעזר ברבי יוסי על לשון הרע
קאמר או דילמא אף על לשון הרע נמי
קאמר ת"ש כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה
היה שם רבי יהודה ור' אלעזר בר' יוסי ור"ש
נשאלה שאלה זו בפניהם מכה זו מפני מה
מתחלת בבני מעיים וגומרת בפה נענה רבי
יהודה ברבי אלעאי ר' ראש המדברים בכל

על המעשר. האוכל פירותיו עטלים והוא צמיתה צדי שמים וזוהי מיתתו מדה דרך גרונו נכנס צמיעו: יסבר. אסכרה: לרס.
זה צית המדרש שיושצין שורות שורות ככרס כן מפורש צירושלמי צרכות^ט: מכה זו. אסכרה: ראש המדברים. צמיות המלך^ט שזוה עליו
לדבר תחלה בכל מקום דלקמן: פה גומר. לשון הרע והוא כל על כך לפיכך מתחיל צמיעים ומסיים בפה שהלכ מבין לספר לשון
הרע וצודה הדברים מלבו: פה גומר. הכל' יואל מן הגרון: דברים עמאים סלקא דעסק. וכי עושה מיתה דשאלמא לשון הרע
עושה מיתה דכתיב (תהלים קא)
מלשני צפתר רעהו אותו אלמית:
מסוקין. מעושרים שהטבל צמיתה
צדי שמים כדיליף באלו הן הנשרפים
(סנהדרין דף פג.). צעון צעול
פורה. דענוש נמי מיתה כדאמרין^ט
מקרא נדרש לפני פניו למען ירבו
ימיכם^ט הא אם לא תלמדו יתמעטו:
נשים יוכיחו. שאינן מצוות על דברי
תורה דכתיב ולמדתם אותם את
צניכסם ולא צנותיכם^ט וממות באסכרה
אמר להן אף הן מצטלים את בעליהן:
סניוקוס יוכיחו. שאינן בני לימוד.
אמר להן אף הן צעון שמצטלים את
צניכסם להוליכין לחמה ולזנוין ולפיסן
באגוים: של צים רבן. לא צטלין
ולא מצטלין: אם לא סדעי לך.
לשמור מצותי לאי לך ובקשי רחמים
צוכות עקבי האלן אבות הראשונים
שהיו רגלי האלן וחוקים ורעי צוכותן
את גדיותיך תינוקות שלך שלא יתפשו
על משכנות הרועים רועי הדור
ופרנסיו: ש"מ אף על לשון הרע.
ולא פליג למעשר דהא קאמר הכא
שהס אוכלין דברים שאינן מתוקנין:
בן גרים. בן גר וגוירת היה: של
אומה זו. רומיים: שווקין. סדר
מושג שווקי עיירות וחולותיהן:
וסיפר דבריהם. לתלמידים או לאצוי
ואמו ולא להשמיען למלכות ושמעו
על ידו למלכות: יפעלה. להיות
ראש המדברים: איברי לכו
חרוצא. לאכול פירותיו ועינא דמיא
לשמות: נחלא. בחול שהיו פושטין
בגדיהם שלא יצלו ומסין ערותן
בחול: כרבי. חורשים: ועוסקין
בחי' שעה. דלפטר על ידי נכרים
והקצ"ה מחלק מזון וריות לעושי
לזונו: משפט רשעים בגיהנם י"צ
חדש. שנאמר (ישעיה סו) ואשם לא
תכזה והיה מדי חדש צמדשו ומדי
שבת צמדשו יבא כל צמר אף הנדונים
צו צמדמע מה שצמות למינוי שלהם
אף חדשים למינוי שלהן והאי ודאי
צפושעי גיהנם משתעי דכתיב לעיל
מיניה ואלו ורלו צפגרי האנשים
הפושעים צי הכי מני לה בסדר
עולם (פ"ו): די לעולם. צעוסקי
תורה אפי' ואתה: סרי מדאני.
חזילות של הדס להריח בשבת:
מדאני. כמו מעדנות^ט כימה (איבי
לח): אריך. מתקן ומחליק: פילי.
בקעים סדקים מחמת החול:
וקמלווחו ליה. לר' שמעון שהדמעות
מלוחין ומכאצין את המכה בתחלתן:
אסקין מילתא. כדרך שעה יעקב
כשניצל מיד עשו: שלם צגופו.
שנתרפא מללעתו: שלם צבורו. שלא
שכח תלמודו מפני טורח הדרך:
סיקן לפס. דברי חן ומנייה. ולי נראה
מיוקן את חלקת השדה^ט לשון מיוקן:
ואית

א) צרכות סב: ממות קב. א.
ב) צרכות סב. א. א) שנאמר
ומתקדשו מחלו (יחזקאל ט)
כך כתב רש"י כמדות ט:
ד"ה משיב אתו, ד) ע"ז ב;
ה) יקדושין פ. א. א) א) וכתוב
של וישעיו וישלחו ועי' רש"י
כמדות סה: ד"ה האי מא
ו' ורש"י סוטה ט: ד"ה
כתיב אתו לה, א) ע"י חוספות
לעיל יא. ד"ה כנון ר"ש,
ח) גלעיל י. בינה טו: עמדת
כא. ט) ע"י פ"ב מ"י
ר"ה פ. א. א) ג"ר העין
מדי פי' מדן ע"י' מובלט
והוא מעדן דכתיב מעדנת
כימה אצוי ל"ח ע"כ וע' סוכה
ג: ודכ"י שם ד"ה אצוי
מעדנים ו' ולכאורה טוב
לגזום הכא צמיתה ורש"י
מעדני אסא, ט) וכלומר
עין כשי גופו ומתקן עירון
ע"ש בערך ארך א, ט) פ"ד
סו"ה א, ט) כ"ה: ט) מלך
רומי.
א) כ"ה: הקול, ט) גלעיל
לב: ט) דברים יא, א)
ט) ודכ"י יא, א) יקדושין
כט, א) ק) פ"י קדיש, א)
ר) וצמיתו לג, א)

תורה אור השלם

- 1 והמלך ישמח באלהים
יתהלל כל הנשבע בו כי
יסבר פי דוברי שקר:
תהלים סג יב
2 אם לא תדעי לך תפקח
בנשים צאי לך בעקבי
הצאו ורעי את דריתך על
משכנות הרועים:
שיר השירים א ח
3 ובור את יום השבת
לקדשו: שמות כ ז
4 שומר את יום השבת
לקדשו באשר אצו י'
אלהיו: דברים ה יא
5 ויבא יעקב שלם עיר
שכם אשר בארץ בענן
בבוא מפדן ארם ויחן את
פני העיר: בראשית לג יח

גליון הש"ס

שם א"ל לבריה נשים דעתן
קלה עליהן. ע"י מנ"ח ס"י
ק"י: שם בערין צלוי
לבשו. עין לעיל דף י"א ע"א
מוס' ד"ה כנון רש"י:
גמ' בעקרתא ארמי איהו.
צירושלמי פ"ט דשביעית הוא
בעין אחר ועוד שם ענינים
נפלאים מרש"י:

